

Stara rezervacija i novi dekret „Cum experientia“.

(Svršetak.)

Napisao: Fra Ante Cikojević.

Izuzeti slučajevi. Uza sve spomenute prekaucije, kojim je novi dekret hotio olakšati rezervaciju, ipak mogu nađoći takove okolnosti, u kojima to sve nije dosta, pa bi bolje bilo, da rezervacija niti ne opstoji. Baš zato dekret određuje, da pada rezervacija ipso jure u ovim koji slijede slučajevima.

1. B o l e s n i c i, koji ne mogu izaći iz kuće, a žele se ispovjediti, ne padaju pod rezervaciju.³⁹ Prama tomu ovi će moći biti odriješeni od svakoga grijeha pridržana biskupu, bilo bez cenzure ili sa cenzurom. Da su u ovim riječima uključene i cenzure, jasno je iz svrhe dekreta, koji hoće da bolesnici budu slobodni od zaveze, a slobodni ne bi bili, ako ne bi mogli biti odriješeni i od cenzura. Osim toga i same riječi to znače, kojima se kaže, da za bolesnike pada s v a k a biskupska rezervacija, a i cenzure spadaju na biskupske rezervacije. Niti ima razloga da značenje ovih riječi dekreta stežemo, pogotovo ovdje, gdje se radi o slobodi ispovjednika prema načelu: favores sunt ampliandi.

Ovo razumijevamo ne samo o cenzurama, koje je biskup sebi pridržao, nego i o onima, koje su mu a j u r e pridržane, kao što su cenzure, kojima se kažnjavaju matrimonium post votum solemne castitatis contrahere praesumentes, procurantes abortum effectu secuto, litteris apostolicis falsis scienter utentes vel crimini ea in re cooperantes — i napokon i ona, kojima se kažnjavaju lajci, koji trguju sa milostinjom za sv. mise.⁴⁰ Dekret naime govori uopće o reservatima biskupskim, pa ne

³⁹ Quaevis ordinariorum reservatio ipso jure cessat sive cum aegrotis qui domo excedere non valent, confiteri cupientibus.

⁴⁰ Vidi Const. Apostolicae Sedis.

isključuje ni cenzure. Kada bi dekret hotio drugačije, onda bi morao to očitno spomenuti, jer ovdje neisključivanje znači nužno uključivanje, niti imade ikakova razloga reći, da cenzure ne spadaju pod one riječi: *quaevis Ordinariorium reservatio*. Tim više ovako tvrdimo, jer se inače svrha dekreta ne bi postigla, a ta je: sloboda bolesnika od zaveza biskupovili.

Ovdje nemamo razumjeti samo one bolesnike, koji su u postelji, nego sve, koji su bolesni bolešću kojom mu drago, pa sve da po kući hodaju, ili pred kuću mogu izaći, ali samo se ne mogu od kuće odaljiti. Zato dekret ove izuzimlje, jer im je nemoguće potražiti Ordinarija ili svećenika ovlašćenoga, pa stoga ne može u tomu biti razlike između bolesnika koji leže i onih koji ipak po kući hodaju. Naravno je dakle da su ovom točkom obuzeti i konvalescenti, koji se još boje recidive u istu bolest, ili pogoršanja. Ovakovi su smatrani i u drugim zapovijedima kao bolesnici n. pr. u slušanju sv. mise, pa se nužno moraju i ovdje takovima smatrati. Takodjer i starci, jer je starost gotova bolest. Ali u bolesne nipošto ne spadaju uznici, pa stoga njih ne može svećenik odriješiti od rezervata, ako nema osobite dozvole, koju biskupi obično daju.⁴¹

Sada nastaje samo po sebi pitanje: od koliko vremena treba da bolest traje, da se ovo pravilo može primijeniti na bolesnika? Dekret sv. Kongregacije Koncila od god. 1906. *P o s t e d i t u m*, dopustio je sv. Pričest *non jejunis* dva puta u sedmici, kada se dotični bolesnik nalazi in domibus piis, gdje se čuva svetotajstvo, a inače dva puta na mjesec. Nu za to spomenuti dekret označio je vrijeme bolesti, veleći: *qui jam a mense decumberent absque certa spe ut cito convalescant*.⁴²

Nu ovdje nam dekret ne govori o trajanju bolesti, nego samo veli: »bolesni, koji ne mogu izaći iz kuće«. Nu pošto bolestan može biti čovjek i za jedan dan, onda nastaje pitanje: da li je i ovaj obuzet dekretom?

Na to odgovaramo, da se ovo ima moraliter razumjeti, naime: da nekomu možemo reći da je bolestan, treba da je u njemu neko habitualno stanje, koje ga čini bolesnikom. Bolestan biti za jedan, a često puta, i za više dana, n. pr. od na-

⁴¹ Vidi Prümmer l. c.

⁴² Revue theologique god. 1907, br. 2, str. 92.

zebe, ne daje ime bolesnika, jer to još nije habitualno stanje, i jer bolest nije takove naravi. A nasuprot može već prvi ili drugi dan bolesti donijeti bolesniku stanje bolesno. Sve to dakle ovisi o naravi i stupnju bolesti, kao što i pretpostavljanju njezine trajnosti. Svakako po sebi smatramo vrijeme mjesec dana dostatnim, da neko bude bolesnikom u smislu dekreta. Razlog je prvo, što toliko vrijeme gornji dekret traži za pričest onima, koji nisu na tašte — non jejunis, a drugi jer bolovanje za mjesec dana nosi habitualno stanje.

Nege rekli smo, da i jedan ili dva dana bolesti može donijeti habitualno stanje, pa stoga mi ne tvrdimo, da za habitualno stanje mora proteći mjesec dana u pogledu rezervacije. Ni dekret o pričesti nisu tumačitelji tako fizično razumijevali. Pogotovo ta fizičnost nema mjesta ovdje, gdje dekret ne spominje vrijeme, već samo bolesne, koji ne mogu iz kuće. Po tomu, ako je bolest po svojoj naravi takova, da će ona dulje trajati, n. pr. mjesec dana, taj bolesnik može biti prvi dan odriješen i od rezervata, jer se prvi dan može o njemu reći, da je bolesnik.

2. Z a r u č n i c i. Novi dekret u ovoj točki izuzimlje i zaručnike, kada se ispovijedaju pred vjenčanjem.⁴³ Sv. Stolica je jamačno ovu odredbu učinila zbog važnih razloga. Zaručnici poradi kratkoće vremena ne mogu čekati na dozvolu, a tražiti drugoga svećenika, pogotovo Ordinarija, može biti pogibeljno njihovu dobru glasu. Ali najglavniji razlog ovoj iznimci jest sakramenat koji oni primaju. To je naime novo stanje puno ozbiljnosti, odgovornosti i težine. Stoga je i shodno i potrebno da mladenci slobodni od svake zaveze stupe u ženidbenu svezu. Istina i sa indirektnim odrješenjem oni su u milosti, jer kajanje za grijeh nepridržane dostatan je uvjet za valjanost odrješenja. Milost dakle salazi u dušu, a s milošću ne može stati nikakov grijeh, pa ni pridržani. No ipak taj grijeh nije još bio — kako ono govore bogoslovi — podložen ključima, i stoga odrješenje nije palo na nj direktno. A shodnost je da direktno odrješenje bude kod zaručnika, da potpuno slobodni stupe u ženidbu.

Pogotovo ova shodnost izbija, kad pomislimo, da indirektno odrješenje ne daje potpune slobode za sakramenat sv.

⁴³ Sive cum sponsis coitentibus matrimonii ineundi causa.

Pričesti barem kod cenzura, jer, kako veli Lehmkuhl,⁴⁴ da tako indirekte odriješen ex causa gravi, ne može pristupati na sv. Pričest kada ga je volja i koliko ga je volja, nego kada nastane potreba u pojedinomu slučaju.⁴⁵ No nije dobro da mladi zaručnici budu spriječeni od primanja Tijela Gospodnjega.

Premda smo gore istaknuli neke razloge za ovu iznimku, to ipak sada nismo dužni na njih se obazirati. Stoga ne slijedi, da zaručnici ne bi mogli biti odriješeni od svih biskupovih rezervata, kada bi oni živjeli u istomu gradu, gdje i biskup žive i gdje bi se mogli lako ispovjediti ili pred njim ili pred svećenikom za to ovlaštenim. Za zaručnike naprosto dignuta je rezervacija, niti će ju biskup za njih tražiti, a po tomu oni se mogu ispovjediti pred svakim svećenikom, koji inače imade običnu jurisdikciju.

Nije nužno, da ispovijed bude tik pred samo vjenčanje, dosta je, da se obavlja za to, pa makar i više dana prije, n. pr. kada se vjerenici pripravljaју za ovaj sakrament generalnom ispovijedu.⁴⁶

3. Mnijenje svećenika. Dekret takodjer izuzimlje od rezervacije svaki ini slučaj, kada ispovjednik razborito sudi, da bi molba za odrješenje bila skopčana sa velikom poteškoćom pokornika ili sa pogibelju očitovanja ispovjedne tajne.⁴⁷

Nego u čemu bi se sastojala ta poteškoća? Sv. Alfonso na slično pitanje, kada ispovjednik može indirekte odriješiti pokornika od zadržanih grijeha, odgovara, da je na to ovlašćen onda, kada pokornik ne može poći do starješine, a s druge

⁴⁴ Illud autem est discrimen inter directam absolutionem et solam indirectam, quod, qui solum indirecte absolutus est, non possit, prout licuerit, ad s. Communionem vel Missae celebrationem accedere, saltem si censura obstrictus manet, sed tantum, quando in singulis casibus urget necessitas celebrandi aut communicandi.

⁴⁵ Naravno, ovo se razumije o biskupovini censurama, od kojih je netko bio odriješen, a ne o papinskim, od kojih je uvijek odrješenje direktno cum obligatione recurrendi infra mensem. Vidi Lehmkuhl P. II, L. I, Tr. V, sec. III, br. 535.

⁴⁶ Vidi Prümmer l. c. str. 36.

⁴⁷ Quoties prudenti confessarii iudicio, absolvendi facultas a legitimo superiore peti nequeat absque gravi poenitentis incommodo aut sine periculo violationis sigilli.

strane urget causa gravis confitendi. Za tim odmah tumači, koja bi to bila causa gravis ovako: nempe si nequeat adiri superior sine scandalo, aut nota infamiae (ut ajunt Consina et Wigant) vel sine magna difficultate, puta si habens facultatem longe distet (ut dicunt Layman, Elbel et Bonacina), et ex alia parte urgeat necessitas communicandi vel implendi praeceptum annuae confessionis, aut ne diu poenitens maneat in peccato mortali.⁴⁸

Ovako govore i drugi bogoslovci.

Prama tomu i u novomu dekretu bila bi ova poteškoća osramoćenje (infamia) ili sablazan, kada bi ove slijedile iz čekanja na dozvolu. N. pr. sav ostali svijet se ispovijeda prigodom kakove svečanosti, a kad ova osoba ne bi pristupila na sv. pričest, bila bi to za nju sramota, jer bi bila izvrgnuta sumnji i prigovorima. Ili koje se čeljade svake nedjelje ispovijeda i pričješćuje, pa kada bi ovo izostavilo, bilo bi ovo zazorno mužu, roditeljima itd. Naravno, sve ove i slične slučajeve mora sam ispovjednik prosuditi, pa ako se njegovoj razboritosti sviđi, da bi zanijevanje odrješenja donijelo neugodnost veliku, može ga odriješiti, jer se ispunja uvjet dekreta.

Nego sv. Alfonso spomenuo nam je kao incommodum grave i to, kad bi pokornik dugo ostao u grijehu, pa veli, da i radi toga može ispovjednik odriješiti pokornika indirecte. I na drugomu mjestu on ističe dugo ostajanje u grijehu kao veliku i tešku stvar.⁴⁹

Ali pita se, kako dugo mora biti takovo ostajanje, da čini spomenutu poteškoću? Suarez govoreći o dužnosti čuvati dobar glas kompleksa u ispovijedi veli, da pokornik nije dužan odustati od ispovijedi i čekati drugoga ispovjednika, koji će doći poslije dva dana. A naproti obvezuje na odgodu, ako će doći sutra ili prekosutra.⁵⁰ Ali sv. Alfonso prikratio je i tu dužinu na jedan dan, jer drži, da je velika neugodnost duši za jedan sami dan ostati u grijehu.⁵¹

Ustanovivši ovo, nastaje pitanje: hoće li sada poslije de-

⁴⁸ Lib. VI, tr. IV, br. 585.

⁴⁹ Lib. VI, tr. IV, br. 490.

⁵⁰ Disp. XXXIV, sec. II, art. II.

⁵¹ Sed mihi videtur durum esse ei, qui est in mortali, manere sine absolutioe etiam per diem.

kreta moći ispovjednik odriješiti pokornika odmah onoga dana od pridržana grijeha, ili tek sutradan? Kad bi isti dan mogao odriješiti, prestala bi sasvim rezervacija, jer bi se uvijek moglo reći: za jedan dan je teško ostati u grijehu, nisam dužan čekati na dozvolu biskupovu, i tako bi pala rezervacija. Radi toga moramo dati neku modifikaciju riječima sv. Alfonsa u aplikaciji. Naime treba da taj *incommodum* zbilja za dušu opstoji i da nije dosta biti jedan dan u grijehu, ako ta neugodnost radi toga nije velika. Ima naime slučajeva, kada i više dana ostati u stanju grijeha nije velika teškoća, n. pr. za čovjeka, koji se rijetko ispovijeda i koji je došao sa običajnim pokajanjem. Dočim drugomu može biti velika teškoća i za jedan samo dan, n. pr. za čeljade inače bogobojazno, ali koje je po nesreći palo u kakov pridržani grijeh. Ili inače za grješno čeljade, ali koje je sada dirnuto osobitom milošću Božjom, pa plače i čezne za odrješenjem.

Sve ovo dakle zavisi o nutarnjoj dispoziciji pokornika, koju svećenik promatra i na njoj stvara svoj zdravi sud o velikoj ili maloj poteškoći, pa će prama tomu odriješiti ili odgoditi odrješenje, dok dođe dozvola.

Naravno da je teško ovakov sud stvarati, no zato ne treba ni prědati. Dosta je za *prudens iudicium*, da je *prohabile iudicium de incommodo gravi*.

4. Ispovjedna tajna. Dekret je napokon spomenuo i pogibelj povrjedjenja ispovjedne tajne. A to bi bilo, kada je pogibelj, da se iz pisma sazna za pokornika, ili nešto slična. Ovo osobito vrijedi onda, kada se radi o uznicima ili sličnim zavodima, jer po tom, što njihov ispovjednik mora moliti ovlast, da može odriješiti pokornika, lako se onda dodje do poznanja, za kojega je to grješnika. I za takove slučajeve nema pridržanja.

5. Zanimljana dozvola. U ovoj točki, veli dekret, da prestaje svaki put rezervacija, kada je od Ordinarija zamoljena dozvola za odrješenje, a ovaj ju uskratitio. Ovo se razumije samo za onaj put.⁵²

⁵² *Cessat pariter reservatio si petita pro aliquo determinato casu a legitimo superiore absolventi facultate, haec forte denegata fuerit; cessat tamen pro ea vice. 7. h.*

Nešto smo potpuno slična imali i za redovnike. Klement VIII. 26. svibnja 1593. dao je naime slijedeću deklaraciju: *Sanc-titas sua declaravit et declarat, ut si hujusmodi Regularium confessariis casus alicujus reservati facultatem petentibus superior dare noluerit, possint nihilominus confessarii illa vice poenitentes Regulares etiam non obtenta a superiore facultate absolvere.*⁵³ Ovu deklaraciju potvrdio je Urban VIII., pa se kod njega i nalazi u konstituciji *Sanc-tis-si-mus*.

Prama ovomu dekretu učili su bogoslovci, ne samo da je starješina bio dužan dati zamoljenu dozvolu od ispovjednika, nego da je takodjer, ako ju je starješina zanijekao, slobodno mogao odriješiti za onaj put i od pridržanoga grijeha.

Ali nisu bogoslovci složni u tom, koji bi to bili ispovjednici. Poznato nam je, kako je velika strogost vladala u redovničkim družbama glede ispovijedi i kako su u tomu često puta znali gdje koji starješine biti nerazboriti preko svake mjere, pa su oni samim sebi pridržavali ispovijed braće. To je ponukalo Klementa VIII., te je odredio, da u svakomu samostanu budu označena dva, tri ili više ispovjednika, koji bi mogli redovito braću ispovijedati, a da im mogu dati i oblast za rezervate. Ovi su dakle bili redoviti ispovjednici, a za rezervate nisu imali oblasti, osim ako su ju napose molili i dobili. Ovi su u slučaju zanijekanja mogli valjano slijediti deklaraciju Klementovu. Nego poslije svi su svećenici samostana bivali označeni redovitim ispovjednicima braće, a onu dvojicu, trojicu ili više njih pridržalo se za rezervirane grijeha. Prama tomu, ako bi oni prvi utekli se starješini za ovlaštenje, a ovaj ju ne bi dao, nisu mogli valjano odriješiti, jer dekret govori samo o određenim ispovjednicima. Stoga Sporer⁵⁴ veli: *ii tamen non sunt deputati pro conventu iuxta formam Decreti Clementis VIII., ac proinde, si iis petentibus superior, seu iuste seu iniuste negaverit facultatem aliquem absolvendi a reservatis, non possunt nihilominus absolvere.* To je ono, što Lugo⁵⁵ veli *confessarii ordinarii*, t. j. jedan od onih odredjenih.

Po ovomu nazoru bila bi deklaracija Klementova bez praktične vrijednosti, jer ako su mogli samo dvojica, trojica ozna-

⁵³ Bullar. Rom. tom. V.

⁵⁴ Pars III, c. VI, qu. II, br. 768.

⁵⁵ Disp. XX, sec. VIII, br. 148.

čena, a ovi su kasnije bili označeni za rezervate. onda nema razloga, da mole ovlast odrješenja.

Nego nisu ipak bili svi bogoslovci istoga mišljenja, jer je već Quintanadoenas⁵⁶ tvrdio, da se to razumije i o svakomu učenomu i dobromu redovniku, koji je sposoban da bude označen za ispovjednika redovnikâ. Pa zbilja, zašto se ne bi mogli razumjeti i drugi svećenici samostana, kada im je udijeljena jurisdikcija za obične grijeha? Ko da je deputacija dvaju, triju itd. bivala drukčijom formom?

No bilo ovo kako mu drago, prijedjimo sada na novi dekret. Ovaj novi dekret obnova je staroga, ali za svjetovnjake, pa ako non urget necessitas confitendi, može se moliti dozvola za odrješenje i starješina će biti dužan dati ju. Ako ju pako ne da, već time prestat će sama rezervacija za ovaj put.

Dekret ne spominje, tko pita dozvolu, niti spominje pokornika, ni ispovjednika, a niti kaže, da ispovijed mora biti prije pred njim učinjena. Stoga velimo, da nije potrebno, da grijeh bude prvo sakramentalno ispovjeden. Dosta je, da prije ispovijedi zamoli pokornik svećenika, neka zamoli dozvolu za jedan ili više rezerviranih grijeha, ili tu dozvolu i on sam može zamoliti, pa onda stupiti na ispovijed.

Na ovakovo tumačenje ove točke sili nas i glavna namjera zakonodavca, a ta jest ublaženje, da ne bude rezervacija in destructionem. Nu kadgod moli dozvolu bilo pokornik, bilo ispovjednik, znak je, da tu ima nešto po srijedi: ili da je mučno ponovno se ispovjediti, ili da je mučno drugomu grijeh očitovati itd., a s ovim je također skopčana pogibekj zanemariti primanje sv. sakramenata, ili ih u grijehu primati. Stoga je Lugo⁵⁷ osobito naglasivao za starješine dužnost da oblast dadu, kada ih se moli.

Rekli smo, da je dosta, da svećenik ili i sam pokornik zamoli za dozvolu od jednoga ili više pridržanih grijeha. A po tomu nije potreba, da kaže, koji je to grijeh in specie. Istina, dekret veli: si, petita pro aliquo determinato casu... pa bi se moglo komu činiti, da ove riječi znače oznaku grijeha po vrsti. Nego ne znamo, zašto bi dekret metao označenje grijeha kao

⁵⁶ Vidi Tamburini l. V, c. VII, br. 41.

⁵⁷ Quare nisi constet de gravi poenitentis, aut aliorum damno, videtur concedenda communiter facultas (Disp. XXI, sec. X, br. 236).

uvjet prestajanju jurisdikcije. Zašto bi on bio u ovom tako škrt, kada je inače širok i pun blagosti? Stoga mi velimo, da se one riječi ne odnose na grijeh, nego na slučaj ispovijedanja, kao da se veli: kada se prigodi slučaj kojegamudrago pridržanoga grijeha, dosta je da se obratiš Ordinariju za dozvolu. Tim više ovo velimo, jer s prvim načinom mogla bi biti povreda ispovjedne tajne. A dekret ne smije protusloviti samomu sebi, nalažući ovdje, što je prije proglasio slobodnim od rezervacije.

Dekret Klementa VIII. za redovnike tražio je, da budu ispovjednici učenii, razboriti i zadahnuti ljubavlju: *ique sint docti, prudentes ac caritate praediti*. I ovi su mogli odriješiti poslije zanijekane dozvole, kako smo prije vidjeli. Ali novi dekret ne spominje ni učenosti, niti čini razliku izmedju svećenika i svećenika. Njemu je dosta, da je ovaj *approbatus* i ovlašten za ispovijed. Po tomu dekret smatra samo pitanje oblasti tako važnom činjenicom za dušu pokornika, da hoće da joj se udovolji uzimajući obzir na ispovjednika.

Nego ipak može biti slučaj, veli Lelunkuhl,⁵⁸ govoreći o redovnicima, kada starješina može valjano zanijekati jurisdikciju, odnosno kada ispovjednik ne će moći odriješiti. To bi bilo: *relapsus, externa peccandi occasio, damnnum alienum, maxime communitatis etc.* To je ono, što je Tamburini govorio, da je starješina dužan dati oblast, kada ju moli *confessarius deputatus*, sudeći, da mu se ima dati, a onda nastavlja: *tunc vero iudicabit, quando nec damnnum proximo, nec bono publico Religionis, nec ipsi poenitenti ex ea absolutione timeri rationabiliter potest.*⁵⁹ Nu drugi u ovakovim slučajevima ne smatraju subtrakciju jurisdikcije, već radje nedostojnost pokornika za odrješenje. Stoga veli Busembaum, a ne protivi se ni sv. Alfonso:⁶⁰ ako u takomu slučaju ipak hoće ispovjednik da odriješiti, onda mora nastojati i isposlovati, da pokornik odstrani ovu štetu, jer ako to ne bude, ne može pokornik biti odriješeno.

I na svjetovnjake možemo ovu nauku sada primijeniti: ako se dakle radi o skandalu, općoj šteti ili pokornika samoga, a ovaj ne će da ju odstrani, ne može uživati pogodnost dekreta, jer nije *dispositus* za odrješenje.

⁵⁸ P. II, L. I, Tr. V, sec. III, br. 540—3.

⁵⁹ L. V, c. VII, br. 37.

⁶⁰ *Non potest absolvi, non ex defectu jurisdictionis, sed quia non est dispositus.* Sv. Alf. L. V, Tr. IV, br. 586.

6. *Vrijeme vazmeno*. Sabor lateranski u svojoj naredbi o godišnjoj ispovijedi odredio je uskršno vrijeme za to, da se obavi. Njegove ipak riječi nisu tako očite, pa je poslije bilo auktora, koji su ovu ispovijed bacali u sasvim drugo vrijeme. Kardinal Lugo sponinje četiri mišljenja, a on sam dosta na dugo i odlučno zagovara vrijeme od prvoga siječnja do 31. prosinca. Ali Crkva je ostala kod vazmenoga vremena, pa ga vjernici drže obvezatnim, a svećenstvo i biskupi stavljaju ga pod oči vjericima kao takovo.

Time je vazmeno vrijeme postalo nešto osobitoga. Već i onako su oni dani sveti, jer se po crkvama obavlja spomen muke Gospodinove. To djeluje na duše uplivom vrhunaravnim, pa ljudi dolaze u se, uvidjaju dobrotu i milosrdje Božje, a upoznaju grdobu svojih grijeha. Tako probudjivaju bol u svojoj duši, a s njim i odluku novoga života. To su dani milosti u pravom smislu riječi. Ovo je dakle vrijeme kao stvoreno za obavljanje sv. ispovijedi.

Ali i sva okolina djeluje na pojedinca, jer svak u crkvi hrli, kaje se, ispovijeda se, prima Tijelo Gospodnje; a to ne može ostati bez dubokoga utiska na svaku dušu, pa makar po sebi bila hladna. Ako je dobar izgled vazda uplivao i upliva na ljude, to osobito mora uplivati u ovo vrijeme, kada Bog osobite milosti dijeli.

Kada su tako širom otvorena vrata milosti i kada Crkva sa svetim činima pritiče svojoj djeci tako obilno u pomoć, da ovu milost i laglje i obilnije prime, zar ta ista Crkva može ili smije s druge strane nešto postaviti, što bi otežčavalo postignuće njezino u tako zgodnom času?

Govorimo otvoreno: rezervacija je stvar i dobra i sveta, ali onda ne bi bila dobra, jer ne bi odgovarala ovim svetim danima, jer bi bila zapreka milosti, koja kuca na vratima duša. Dok duša u jednu ruku čezne za pomirenjem sa svojim Bogom, ipak bi morala ostati bez odrješenja, kada bi rezervacija bila u vrijednosti i kroz to vrijeme. Stoga su biskupi i prije obično izuzimali ovo vrijeme od rezervacije.

Naš novi dekret sve ovo uzimlje u obzir, pa veli: dok traje vazmeno vrijeme, da prestaje svaka biskupska rezervacija.

za župnike i sve one, koji su po kanonskom pravu smatrani kao župnici.⁶¹

Dakle dekret daje vlast kroz vazmeno vrijeme svim župnicima i svim, koji u kanonskom pravu dolaze pod tim imenom, a to su: vikari trajni i vremeniti (*vicarii perpetui et temporales*); upravljaatelji župa, t. j. oni, koji, *parochia vacante*, vrše duhovnu pastvu, i slični. Prümmer veli, da mu nije jasno, koji bi to bili, koji nisu po sebi župnici, a ipak u kanonskom pravu dolaze pod tim imenom. Ali mislimo, da moraju ovi biti, jer drugih nema, o kojima bi ovo mogli reći. No i sam Prümmer u svomu zaključku drži ove.⁶²

A da li su ovom točkom obuzeti i kapelani? Zar i oni nisu zvani u pastvu? Zaista, prema sadašnjemu običaju biskup imenuje kapelane, a s tim imenovanjem daje im jurisdikciju u ispovijedi. Naravno, da je ta jurisdikcija nesamo za onu župu, nego i za svu biskupiju, jer davanje jurisdikcije danas tako biva. Stoga veli Bouix:⁶³ *ex facto ipso deputationis, censenda est collata ipsis iurisdictio fori poenitentialis.*

Bouix hoće, da im je ovim data i delegacija assistendi matrimonio. Ali ovo ovisi o volji biskupa, pa ako im ovaj dađe oblast na administraciju sakramenta ženidbe, to će i za onaj sakrament vrijediti.

Kapelani dakle ulaze u dio župske službe: a da li oni s toga dolaze u kanonskom pravu pod imenom župnika? Strogo govoreći ne dolaze, jer na njima nije potpuna pastva. No uza sve to, mi velimo, da su i oni obuzeti ovim dekretom. Glavna svrha dekretu jest favor pokornicima u onim svetim danima. Rekli smo, da kapelan već samim imenovanjem dobiva jurisdikciju. Njegova jurisdikcija, istina, za svu je biskupiju, ali ona je glavno za pomoć župniku. Po tome ona ju barem u forum ispovijedi popunja, ili čini nešto jedno sa župnikovom. *Favores sunt ampliandi*, dok to može nositi naravni smisao riječi. To osobito mora vrijediti o ovom zakonu, pa velimo, da je ovdje obuzet i kapelan.

⁶¹ *Toto tempore ad praeceptum paschale adimplendum utili, a casibus quomodolibet sibi Ordinarii reservaverint, absolvere possunt, absque alius facultatis ope, parochi quive parochorum nomine in iure censentur.*

⁶² L. c. str. 38.

⁶³ *De Parocho pas tertia c. VI, br. I.*

Treba opaziti, da svi ovi nisu u ovoj vlasti kroz spomenuto vrijeme vezani samo na svoju župu, ili na svoje župljane izvan župe. Dekret govori samo »župnici i koji pod tim imenom dolaze«, a ne meće nikakova drugoga ograničenja. Naravno kad se kaže »župnik«, da se razumije župnik određene župe, gdje upravlja i pase. Zato mu je dekret i dao jurisdikciju vrhu zadržanih grijeha u ovo vrijeme, da uspješnije pase. I kada bi samo pri ovom ostali, onda bi njegova jurisdikcija u pridržanim grijesima bila strogo vezana na njegov teritorij ili na njegove ovce. A po tomu izvan svoje župe, ne bi mogao valjano ispovijedati tuđe podložnike. Nego ovdje treba drugo pred očima imati. Pridržanje biva za to, da pokornik dodje ili stariješini, ili iskusnijemu svećeniku, koji će ga uspješnije poučiti. Ali dekret smatra župnike sposobnim za tu stvar kroz vazmeno vrijeme. Istina, ne smatra ih takovim preko godine, ali zato može odrješivati u ovo ozbiljno vrijeme svete pokore, koje po sebi doprinosi obraćenju, i tako nadomješća manjkavost njihovu. Stoga kažemo: dekret jednostavno daje svima ovima jurisdikciju, bez namjere da ovu ograniči ili na njegovu župu, ili njegove župljane izvan nje. Dosljedno svi gori izbrojeni moći će kroz cijelo vazmeno vrijeme slobodno odrješivati od svakoga biskupskoga rezervata u svoj biskupiji. Ovdje smo in favorabilibus, a i sam dekret po svojoj naravi je takav, pa zašto da budemo tjesnogrudni u njegovu tumačenju, tim više, kada je ovo tumačenje naravno.

Pošto se u nekim biskupijama vazmeno vrijeme običaje proširiti, tvrdimo, da se oblast gore spomenutih i na to proteže zbog gornjih razloga.

7. Misijonari za vrijeme misija. Što smo rekli o vremenu vazmenomu, to isto moramo reći i o vremenu misija. To je vrijeme osobitoga pohodjenja Božjega. Što su crkvenomu staležu duhovne vježbe, to su puku misije. Pa ako se obično veli, da za vrijeme duhovnih vježba: *Jesus per medium eorum ibat sanando*, to se isto može reći i o misijama. Isus između puka prolazi i dijeli svoje milosti: potiče, prosvjetljuje, obraća. Stoga je sv. Alfonso većinu svoga života proveo u misijama, a vruće su ih preporučivali pape Benedikt XIV., Pio IX., Leon XIII., Pijo X. i Benedikt XV.

Što je dakle shodnije, pače potrebitije, nego da se za ovo

vrijeme mogu ljudi osloboditi od svojih grijeha. A toj i shodnosti i potrebi novi dekret udovoljava.⁶⁴

Ali dekret ne govori o svakomu svećeniku, koji za vrijeme misija ispovijeda, nego samo o misijonarima. Može li se dakle ova oblast protegnuti i na sve svećenike? Mislimo, da ne može. Istina ovi su svećenici pozvani u pomoć misijonarima, ali ni riječi, a ni duh dekreta ne traži nužno protegnuće ovlasti na njih. Evo zašto. Prama pravilu Tridentinskoga dekreta pridržavaju se atrociora crimina, dakle teži grijesi. Stoga je naravno, da ovakovi grješnici obično traže nepoznate ispovjednike. A nepoznati su većinom misijonari, ili barem takovi su, da su izvan saobraćaja društvenoga s njima. No uzmimo slučaj, da dotičnik nije pošao pred misijonara, nego pred drugoga svećenika, koji nije misijonar, ovaj će lako pokornika uputiti da ide misijonaru na ispovjed, osim ako je možda i za njega prestala rezervacija, s razloga osramoćenja, kako smo prije vidjeli; ili i za to, jer pokornik nije znao za rezervaciju.

Nije dakle nikakova neshodnost, što su za to uoblašten samo misijonari. U ovom duhu i prije su Ordinariji radili, pa su misijonare providjeli sa svim potrebitim oblastima. Naš pako dekret hoće da ustanovi jedno stalno pravilo za ovaj apoštolat, koji je obvezatan za svakoga. Niti se ovim sa strane sv. Stolice uvadja nešto novo i neobično, jer nešto slična dopušta se i u papinskim slučajevima. Crkva zahtijeva najodlučnije, da se vazda mora njojzi uteći onaj, koji je odriješen bio od njezina kakova reservata infra mensem per epistolam et per medium confessarii. Pa ipak god. 1897. na 16. lipnja rekla je Kongregacija sv. Officia: si neque confessarius, neque poenitens epistolam ad s. Poenitentiarium mittere potest, et durum sit poenitenti adire alium confessarium. in hoc casu liceat confessario poenitentem absolvere a casibus S. Sedi reservatis absque onere mittendi epistolam. Iz dekreta pako od 5. listopada 1900. slijedi, da je za ovo dosta, ako pokornik ne zna pisati, ako ne može više doći pred ispovjednika, a teško mu je pristupiti pred drugoga. Ne smeta, da svećenik može pisati: licet confessarius absolvens pro poenitente epistolam ad S. Se-

⁶⁴ Quo tempore sacras Missiones ad aliquem populum haberi contingat, eadem absolvendi facultate gaudent singuli Missionarii.

dem mittere posset.⁶⁵ A na ovo nadodaje Müller⁶⁶ u noti, da se to može dogoditi za vrijeme misija ili duhovnih vježba, koje vodi strani svećenik. Ovaj po dovršenom poslu mora odputovati prije odgovora sv. Stolice, a pokornik ili ne zna ili ne smije pisati. Nije dakle dekret uveo ništa neobičnoga, nego ono, što je već u Crkvi bilo, ustanovio je per modum legis.

Ovo što smo rekli o misijama, isto moramo reći i o duhovnim vježbama, jer i ako dekret o tomu nema ništa, ipak je sličnost i jednaka zadaća njihova. A već smo čuli prije Müllera, da govori jednako o duhovnim vježbama kao i o misijama. Ovo mi razumijemo o vježbama za crkovnjacke, jer za puk su duhovne vježbe misije. Nego ako bi ipak gdje god bila razlika između duhovnih vježba i misija, pošto ova nije obično velika, to Prümmer ovaj dekret proteže i na njih. Prema tomu i župnik će moći odrješivat od rezerviranih grijeha svomu biskupu kroz vrijeme, kada svomu puku drži duhovne vježbe, ali ozbiljne.

Nego zašto smo prije rekli, da je to dozvoljeno za vrijeme misija samo misijonarima, a ne ostalim svećenicima? Zašto to nismo dopustili i župniku, kada misije u sebi sadržavaju duhovne vježbe, a sada mu ipak to dajemo? Zato, jer u misijama on nije misijonar, a u duhovnim vježbama jest, jer ih on vodi.

8. Grijeh pridržan u drugoj biskupiji — in fraudem legis. U najposljednjemu dijelu sedme točke veli dekret, da može biti odriješen pokornik iz druge biskupije od grijeha, koji je u njoj pridržan, ali nije pridržan u biskupiji, u kojoj se ispovijeda, pa makar amo došao in fraudem legis.⁶⁷

U ovim riječima imamo dva pitanja riješena. Među bogoslovcima opstojalo je pitanje: da li može biti odriješen pokornik iz druge biskupije, ili kako se obično kaže peregrinus, ako ima na duši grijeh, koji je u njegovoj biskupiji rezerviran, a ne u ovoj. Neki su govorili da ne može, jer da jurisdikcija in peregrinos dolazi od njihova biskupa, a ne od biskupa ispovjedni-

⁶⁵ Vidi Lehmkühl P. II, L. I, Tr. V, sec. III, br. 534—3.

⁶⁶ Lib. III, § 145.

⁶⁷ Postremo, a peccatis in aliqua dioecesi reservatis absolvi possunt poenitentes in alia dioecesi, ubi reservata non sunt, a quovis confessario sive saeculari sive regulari, etiamsi praecise ad absolutionem obtinendam eo accesserint.

kova, pred kojim se ispovijedaju. To je naravno, vele oni, jer peregrinus nije podložnik onoga biskupa, u čijoj se biskupiji ispovijed obavlja, niti on na njega imade jurisdikciju. Inače znademo iz traktata de legibus, da strance ne vežu zakoni mjesta, u kojima se nalaze, izuzevši neke, a to isto vrijedi i o jurisdikciji. No ni pokornik ju ne daje svrhu sebe, jer je to izvan njegove nadležnosti, i jer on i onako spada pod jurisdikciju drugoga. Dakle, ako ovaj može biti odriješen, to biva uslijed jurisdikcije, koju svećeniku daje biskup pokornikov. A ne može se pomisliti, da ju daje za rezervate, jer bi čudno bilo, da biskup u biskupiji zadrži grijeh, a izvan nje, da ga otpušta.

Prema ovomu dakle mišljenju nije mogao svećenik valjano odriješiti od zadržanih grijeha, nego jedino ako je pretpostavio⁶⁸, da ima ovlast za to. Neki pako od ovih istih tvrdili su, da se svedjerno takova volja onoga biskupa može predmijevati, pa da stoga ovaj svećenik može svedjerno odriješiti stranca od pridržanih grijeha.

Gornje mišljenje priznavao je i sv. Alfonso probabiliim.

Drugi su se pako bogoslovci utjecali običaju crkve. Taj je umio shvaćanje, da su se stranci smatrali u sv. ispovijedi kao incolae loci. Po tomu oni su spadali na jurisdikciju onoga biskupa, u čijoj se biskupiji ispovijedaju, pa su i odrješivani njihovom vlašću. Sv. Alfonso pozivlje se za to na papu Eugena IV.: haec consuetudo approbata est consensu praelatorum, et maxime Eugenii IV.⁶⁹

Pošto dotični svećenik odrješuje po jurisdikciji od svoga biskupa, onda nema razloga, da mu se zaniječe vlast i na pridržani grijeh. A taj nije ovdje pridržan.

Sv. Alfonso⁷⁰ ovo je mišljenje smatrao vjerojatnim i s drugoga razloga, a taj jest, što obično ni pokornici ni ispovjednici ne znadu, koji su zadržani grijesi u onoj biskupiji, inače bi bila svedjerno dužnost da ispovjednik pita pokornika, iz koje je biskupije.

⁶⁸ Ali za odriješenje nije dosta *jurisdictio praesumpta*, stoga se ovaj izraz mora u zdravomu smislu razumjeti.

⁶⁹ Lib. VI, Tr. IV, br. 589.

⁷⁰ l. c.

Mišljenje sv. Alfonsa je vjerojatnije, a priznavaju ga bogoslovci velikoga ugleda. No ipak moramo priznati, da i ono ima svojih slabih strana.

Kada se govori o nauci pape Eugena IV., obično se, veli Ballerini, pozivlju pisci na Kajetana, a Kajetan⁷¹ govoreći o dopustu vlastitoga pastira ispovjediti se pred drugim, veli, da taj dopust može biti *explicite* i *tacite*. Ovaj posljednji biva, kada pastir svojim podložnicima dade slobodu da mogu putovati. A onda ovu nauku potvrđuje ugledom pape Eugena IV.: *Memini, alias me legisse, Eugenium quartum concessisse, seu declarasse vivae vocis oraculo, viatores ubi se invenerint in paschate, censendos tamquam adeptos incolatum quoad sacramenta poenitentiae et Eucharistiae.*

Eugen dakle, prama Kajetanu, govori o vremenu vazimenom, a ne o drugomu.

Nije odlučan ni onaj razlog sv. Alfonsa, da svećenici ove biskupije ne znadu za pridržane grijeha iz druge, jer kada je pokornik išao in *fraudem legis*, nije mogao biti odriješen od pridržanih grijeha, a onda je i tu moralo biti neko poznanje. Zar ne može svećenik doći u poznanje njihovo i preko pokornika? Pretpostavlja se, da ih pokornik znade, jer inače nije trebalo ni računati na rezervaciju, kada *ignorantia probabiliter excusat*, kako su mnogi učili.

Uza sve ovo u praksi je Alfonsovo mišljenje vladalo, pa ako pokornik nije došao in *fraudem legis*, bio je valjano odriješen i od rezerviranih grijeha, jer gdje je *opinio probabilis*, *Ecclesia supplet jurisdictionem*. Stoga veli Lehmkuhl,⁷² da je slobodno i prvo i drugo mišljenje slijediti.

Ali novi dekret digao je svaku sumnju, pa u stvari imamo sigurnost, a ne samo vjerojatnost, jer on veli, da ispovjednik može odriješiti i od grijeha rezerviranih u pokornikovoj biskupiji.

In *fraudem legis*. Ali drugi dio ove točke je znamenitiji. Tu se veli, da je to odriješenje valjano, sve da je pokornik došao u onu biskupiju jedino za to, da primi odriješenje.⁷³

⁷¹ Tract. X, sec. V, c. II, br. 704.

⁷² P. II, L. I, Tr. V, br. 500.

⁷³ *Etiam si praecise ad absolutionem obtinendam eo accesserint.*

A što to znači?

Klement X. u svojoj Konstituciji *Superna* izjavio je, da redovnici, ako su aprobirani od onoga biskupa, gdje se nahode, mogu odrješivati nadošle pokornike iz druge biskupije i od grijeha pridržanih u njoj, ali samo ne onda, ako je pokornik došao tamo in fraudem da primi odrješenje.⁷⁴

Ove riječi bogoslovci su protegli na sve svećenike, a prema svjedočanstvu Andrije Menda u tomu smislu izašla je i odluka sv. Kongregacije 19. studenoga 1616.⁷⁵ Jedino su se bogoslovci mučili u značenju njihovu. Sv. Alfonso donosi nam razna mišljenja, pa otalen razabiremo, da je Tamburini i Mazzota držao, da to vrijedi istom onda, kada je slučaj bio deductus ad forum contentiosum; dočim Milante drži, da vrijedi i onda, kada se griješi, jer se zna, da će u drugoj biskupiji biti odriješen, ali ne bi vrijedilo, kada bi poslije učina pošao za to, da laglje primi odrješenje.

Sv. Alfonso se protivi mnijenju Tamburinovu, jer misli, da takovo tumačenje ne odgovara, pošto Papa govori o forum sakramentalnomu. Isto tako protivi se i Milantovu, jer Klement ne govori o onomu, koji griješi in fraudem, nego koji ide in fraudem. On pako ističe kao ispravnije ono mišljenje, koje veli, da to znači ići u drugu biskupiju poglavito zato, da se dobjije odrješenje, a izbjegne sud svoga pastira. Ballerini k ovomu dodaje, da pastir to rado ne trpi. Nu to se razumije po sebi, jer ako ne trpi, onda mora da je dao slobodu ili expresse ili tacite. Po tomu, ako je drugi razlog bio putovanju, a ne izbjegnuće suda, ne bi bila fraus.

Mišljenje sv. Alfonsa uopće je bilo prevladalo. U ovomu smo dakle pitanju stali u množini mnijenja, jer i ako je ono sv. Alfonsa prevladalo, nisu za to ostala sasvim pala.

Ipak je mučno i teško ustanoviti u praksi, kada je bila rečena fraus, tim više, kada sam sv. Alfonso veli, između ostalih slučajeva, da ni tada ne bi bila fraus, kada bi došao pokornik, ut confiteatur cum minori incommodo, aut citius confessionem expediat; vel confessarium incognitum aut prudentiorem inve-

⁷⁴ Nisi eodem poenitentes noverit, in fraudem reservationis ad aliam dioecesim pro absolutione obtinenda migrasse.

⁷⁵ Ballerini l. c. br. 711.

niat itd. Srećom da je ova stvar bila parum practica, kako veli Genicot.⁷⁶

Dekret novi sve ove poteškoće briše. Tim je ujedno prestala briga ispovjednika da konstantiraju namjeru pokornika.

9. Direktno odrješenje bez daljnjih obveza i pitanje dozvole pismeno. U svim rečenim slučajevima odrješenje je direktno, bez ikakove daljne obveze.

I prije ovoga dekreta bilo je prosto svećeniku odrješiti, kada je bila potreba. Ali to odrješenje bilo je vazda indirektno. Ili bolje: sv. Alfonso ga je smatrao indirektnim izuzevši čas smrti, dočim su drugi govorili, da je uvijek direktno, a jedino je opstojala dužnost mandata recipiendi. Tako je u svoje vrijeme tvrdio Palaus,⁷⁷ u novije pako vrijeme Palmieri.⁷⁸

Nu opet drugi razlikovali su između zapreke i zapreke, pa ako je ova bila za kratko vrijeme do 6 mjeseci, u takovoj potrebi smatrali su odrješenje indirektnim sa obvezom pitati direktnu. No ako je zapreka bila od dugoga vremena (longi temporis), a to je od 6 mjeseci do 5 godina, bilo im je odrješenje direktno, ali uz obvezu sese sistendi postea superiori. Dočim ako je zapreka bila sasvim dugoga vremena (impedimentum perpetuum), t. j. od 5 godina dalje, držali su odrješenje direktnim i bez ikakove daljne obveze. Dakle u takovu slučaju jednostavno nije bilo nikakove rezervacije, držali su oni, jer se smatrala nemogućom, a zakoni ne mogu obvezati na ono, što je nemoguće. Tu očito mora imati mjesto epikeja, kako veli Sporer, prema kojoj velimo, da se zakon nije protezao na ovakov slučaj. Uz ovu razdiobu stali su mnogi bogoslovci velikoga glasa. Naravno, ona je bila u životu sve do posljednjih vremena, a to je očito kod novijih bogoslovaca.⁷⁹

Ali sve ovo vrijedilo je do danas samo za biskupske slučajeve, jer za papinske imamo odluku S. C. R. un. Inq. 1886, gdje se nalaže svedjer recursus listom infra mensem poslije odrješenja.

Sva gornja pitanja sada padaju prema novom dekretu.

⁷⁶ T. XV, sec. III, c. I, br. 348.

⁷⁷ Berardi Praxis conf. br. 247.

⁷⁸ Nota na br. 665. Opus theol.

⁷⁹ Vidi Lehmkühl br. 535.

Ne treba više gledati, da li je zapreka kratkoga, dugoga ili najduljega vremena: niti se treba pitati, je li odrješenje direktno ili indirektno, već je dosta, da opstoji *gravis causa* za ispovijed, i da se ova ne može odgoditi bez infamije, sumnje itd., odrješenje će uvijek biti direktno, bez ikakove daljne obveze *sese sistendi superiori*.

Pitanje pismeno. Ovim je dekretom riješeno također staro pitanje medju bogoslovcima: je li čeljade osobno zapriječeno poći k starješini, dužno pisati za dozvolu odrješenja. Neki su bogoslovci ovo tvrdili. Tako Bonacina veli, da svećenik ne može pokornika odriješiti ni in probabili *periculo mortis* od cenzure, kada se ovaj može prije obratiti pismeno, ili *per confessarium* na starješinu, pa onda veli: *ergo poenitens potest hoc per litteras, vel confessarium praestare ante absolutionem, videtur obligandus ad hoc praestandum.*⁸⁰ Ovo je mišljenje bilo obično u praksi kod svećenika valjda za to, jer je takova bila volja biskupova, i jer se je činio osnovan razlog, na komu se je osnivalo, naime da je pokornik dužan da ispovjedi potpuno sve grijeha, kada može bez velike teškoće. A teškoća nije velika u pisanju, jer to piše obično ispovjednik, i jer piše tako generalno i neodredjeno, da ne može biti pogibelji očitovanja osobe. Zašto dakle da ne bude dužan pokornik pisati? Vazda je istinito bilo: *qui tenetur ad finem, tenetur etiam ad media*. Uza sve ovo opstojalo je do danas protivno mnijenje, a branili su ga veliki auktoriteti. Medju ove spada i sv. Alfonso,⁸¹ koji izričito veli: *ius non obligat reum, nisi ut personaliter adeat Papam*. Premda ovdje sv. Alfonso govori o papinim slučajevima, ipak se ovo mora razumjeti i o biskupskim, jer c. *Eos qui* i c. *Nuper* — de *Excom.*, govore o onom, koji ne može doći exkomunikatoru, a taj je i biskup. Stoga veli Roncaglia: *quae dicta sunt de reservatis summo Pontifici ex parte rationis extendi possunt ad reservata episcopalia*. A u

Istina da je ova prvašnja dispozicija glede papinih rezervacija dignuta, jer se u odgovoru s. Inquizicije od 23. lipnja 1886. naredjuje odriješena u potrebi, da se uteku pismom: nisi

⁸⁰ De *censuris* Disp. I. Quaest. II. punct. III. br. 5.

⁸¹ Lib. VII, c. I, br. 89.

spomenutim cc. traži se samo mandata recipere: mandato Ecclesiae parebit — mandatum . . . recepturi.

saltem infra mensem per epistolam et per medium confessarii absolutus recurrat ad S. Sedem. Ali, vele oni, prvašnja dispozicija nije dignuta glede biskupskih slučajeva, pa se stoga može i danas po njima vladati. Zato kaže Palmieri:⁸² ergo haec methodus adhuc servanda videtur pro casibus episcopalibus. I Lehmkuhl⁸³ slijedi isto mnijenje, kada kaže: neque est ex antiqua norma, pro casibus non papalibus nondum abolita, communiter obligatio adire superiorem per litteras nisi forte episcopus aliusve superior id etiam pro suis casibus nunc urgeat.

Ovo dakle mišljenje nije bilo bez vanjskoga auktoriteta, ali nije bilo ni bez dostatnoga razloga.

Novi dekret, mislimo, dovršio je ovo pitanje i utvrdio prvo mnijenje. On veli: sive tandem, quoties prudenti confessarii iudicio, absolvendi facultas a legitimo superiore peti nequeat absque gravi etc. Ovo petere facultatem absolvendi ne može značiti petere verbo, jer bi tada morao biti u doticaju sa starješinom, pa bi pitao absoluciju, a ne facultatem absolvendi. Dakle ova riječ znači pitati pismeno, jer drugo sredstvo nije podesno. Prama tomu velimo: ovim je dekretom ukinuta stara dispozicija i glede slučajeva biskupskih, pa je odsele dužnost pitati pismeno dozvolu, kada nije causa urgens za odrješenje.

10. Pobožni, učeni i razboriti ispovjednici po biskupiji. Napokon u osmoj i najposljednjoj točki dekret želi, da Ordinariji formiraju neke učenije, pobožne i razborite ispovjednike po svoj biskupiji. Ove imadu Ordinariji uputiti u načinu i u sredstvima, kojim bi se mogli uspješnije takovi grdni grijesi istrijebiti iz puka. I kada im bude poslan na ispovijed jedan takov pokornik, onda će takova sredstva upotrebiti.⁸⁴

⁸² Nota na br. 665.

⁸³ P. II, L. I. Tr. V, sec. III. br. 3.

⁸⁴ Sed denique, studeant potissimum ordinarii doctos, pios ac prudentes confessarios in tota dioecesi eiformare eisque opportuniore ad inolita vitia convellenda remedia suggerant, quae ipsimet, si poenitentes ad se remitterentur adhibitori forent.

Ovi odabrani svećenici ne će imati habitualno pravo na rezervate, jer dekret o tomu ništa ne govori, ali će ga imati u pojedinom slučaju, t. j. svrhu onoga pokornika, koji je poslan. To se samo po sebi razumije.

Rečena želja novoga dekreta sasvim je shodna, ali dok smo rekli želja, već time kažemo, da nije naredba stroga. Za to i veli dekret »studeant«.

